

השיעור השבועי

של הגאון רבי משה יוחאי רז שליט"א | רב"ק/תפילה למשה/וראש כולל/פלא יועץ/לוד

בדיקת חמץ

מידי יום ראשון בשעה 19:30 | בית הכנסת 'תפילה למשה' רחוב המצביאים 5, לוד

נושאי השיעור:

א. מצות בדיקת חמץ. ב. ביעור החמץ הכנה לאכילת המצה. ג. הטעם שהחמירו כל כך בחמץ. ד. בדיקת חמץ היא גזירה לגזירה. ה. במצות ביעור חמץ הפשט הוא הרמז. ו. הקדמת הנקיון לבדיקה. ז. נטילת ידיים לפני הבדיקה. ח. תיקון המעשים שלושים יום לפני הפסח. ט. הקב"ה מטהר את נשמות ישראל לפני הפסח. י. 'ויוציא את עמו ישראל לחירות עולם'. יא. בשעת הבדיקה יחשוב כאילו לא ניקו את הבית. יב. לא להפש רק את הפתיתים. יג. מעשה רב על הגרב"צ אבא שאול. יד. לא לקוץ בבדיקה. טו. אפשר להשיג רוח הקודש. טז. כמה פתיתי חמץ צריך להצניע. יז. כמה דברים שצריך להזהר בפתייתים. יח. מלח וסכין בשעת הבדיקה. יט. אמירת 'כל חמירא'. כ. הטעם שאומרים בארמית. כא. אמירה שלש פעמים. כב. גם י"ד בניסן הוא חג. כג. עבודת ערב פסח. כד. התלמוד ירושלמי. כה. רבי נסים חיים שלום מארגונטו בעל "עושה שלום". כו. רבי שלמה קמחי בעל "ימי שלמה". כז. הוצאת ספר "פלא יועץ היומי".

מצות בדיקת חמץ

א. במשנה בתחילת מסכת פסחים (דף ב.) שנינו: אור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר. יש מצוה לבדוק לאור הנר דוקא. ובגמרא (דף ז:) למדו את זה מפסוקים. ויש בזה גם סברא, שאור הנר יפה לבדיקה, היחודיות של הנר שאפשר להגיע איתו גם לפינות קטנות. וכיון שבזמננו היו קירות עבים אז היו רגילים לאחסן דברים בגומות שבין האבנים, והיה שם חשש של חמץ, ולכן צריך דוקא נר שיאיר בתוך החורים והסדקים.

ב. ולמה תיקנו לעשות את הבדיקה דוקא בלילה? אומרת הגמרא (פסחים ד. ה.) שאור הנר יפה לבדיקה, וזה דוקא בשעות הלילה, אבל בשעות היום אדרבה זה מחשיך (רש"י), ועוד דשרגא בטיהרא מאי מהני? דהיינו שאור הנר ביום לא מועיל כלום.

ביעור החמץ הכנה לאכילת המצה

ג. בתלמוד ירושלמי² (פסחים פ"א ה"א) הביאו מקור לבדיקת חמץ, מהפסוק (שמות יב, יח) 'בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב

1. פעם לא היו עושים כמו הבנייה בזמננו שיש יציקה ואין גומות בקירות. אני זוכר בשכונת הבוכרים בבית של סבא שלי היו קירות עבים ברוחב מטר, ולא היה צריך שם ארונות כי היו מדפים שלמים בתוך הקיר, והיו מניחים שם הכל...

2. לימוד הירושלמי הוא מתוק מאד, הגמרא בבבא קמא (דף ו:) אומרת שהתנא הירושלמי שונה לשון קלילה. הוא קצר מהבבלי, יש בו רק כאלף ומאתיים דפים (בדפוס וילנא), לעומת הבבלי שהוא 2711 דף. ויש בירושלמי חידושים יפים, לפעמים את אותה הלכה שלמדו בבבלי ממקור מסויים הירושלמי לומד ממקור יותר פשוט, למשל, יש בחודש אדר ארבע פרשיות, בין פרשת 'שקלים' ל'זכור' לפעמים יש שבת הפסקה, בין 'זכור' ל'פרה' יש הפסקה, אבל בין 'פרה' ל'החודש' אף פעם אין הפסקה. והירושלמי (מגילה פ"ג ה"ה) נתן לזה רמז יפה מארבע כוסות, בין כוס ראשונה לשנייה מותר לשתות, וכן בין שנייה לשלישית, אבל בין שלישית

תאכלו מצות, משמע שצריך לאכול מצות כבר ביום י"ד ניסן, וקשה שהרי כתוב 'שבעת ימים מצות תאכלו עד יום האחד ועשרים לחודש', משמע שמתחילים בט"ו. כי אם גם ביום י"ד צריך לאכול מצות נמצא שאנו מצווים לאכול שמונה ימים. ותירצו אם אינו עניין לאכילת מצה תנהו עניין לביעור חמץ. כלומר שמתחילין לבער בערב של י"ד, ובערב תאכלו מצות היינו בליל ט"ו. ולמה? כי ביעור חמץ מגביל את המצה, שנאמר 'לא תזבח על חמץ דם זבחי' שאי אפשר לשחוט את קרבן הפסח כאשר החמץ קיים. נמצא שמה שכתוב בארבעה עשר תאכלו מצות, הכונה שנבער את החמץ ביום י"ד כדי שנוכל לאכול מצות ופסח אחר כך.

הטעם שהחמירו כל כך בחמץ

ד. למה באמת תיקנו לנו לבדוק את החמץ לאור הנר ולוודא שלא יהיה ברשותנו, מה שלא מצינו כן בשאר איסורים, שהרי אין התורה מצווה אותנו לבדוק שלא יהיה בבית בשר טריפה או איסור אחר.

ה. יש לזה שני טעמים עיקריים לפי הפשט, (וזה מלבד הטעמים שבדרש). רש"י (פסחים ב.) כותב שהוא משום איסור 'בל יראה ובל ימצא', שאם לא יבדוק ויהיה ברשותו חמץ הוא יעבור איסור מן התורה. אבל התוספות שם (ד"ה אור) הקשו שהרי ברגע שהוא מבטל כבר אין איסור בל יראה ובל ימצא, ולמה צריך גם בדיקה.

לרביעית לא מפסיקים בשתיה אחרת. דוגמא נוספת, כתוב במסכת שביעית (פ"ה משנה ט) שאין מחזיקין ידי עוברי עבירה העובדים בשמיטה. והירושלמי (שביעית פ"ה ה"ד) הביא לזה סמך יפה מהפסוק (תהלים קכט, ח) 'ולא אמרו העוברים ברכת ה' אליכם', כלומר מי שעובר עבירה אל תברך אותו במעשהו.

כדאי מאד לקבוע לימוד בתלמוד ירושלמי, ובשנת תש"מ הכריז האדמו"ר בעל "לב שמחה" מגור על תקנה ללימוד דף היומי בירושלמי כמו שיש בלימוד הבבלי. והיום כבר נמצאים במחזור ה-11.

הפשט, שהחמץ רומז אל היצר הרע השאור שבעיסה, ולכן התורה החמירה שלא יהיה ברשותנו כלל ורבותנו הוסיפו בעקבות התורה עוד חומרות רבות. וכך כותב בשמו מרן החיד"א בספר שמחת הרגל (לימוד א, דף ב ע"ב): "כי בשאר מצות יש בכל אחד טעם כעיקר לפי הפשט, אבל "במצות חמץ הפשט שלה הוא הרמז", שהוא לבער את רוח הטומאה ואת היצר הרע מקרבנו".

הקדמת הנקיון לבדיקה

ט. לפני שעושים בדיקת חמץ צריך לעשות נקיון. המרדכי (פסחים פ"א רמז תקלו) כותב שזה כמו הפסק טהרה. ולכן, מצד אחד אדם לא יסמוך רק על הבדיקה, ומצד שני גם לאחר שעשה נקיון יסודי לא יכול לומר שכבר אין צורך לבדיקה וזה רק משהו פורמלי. ולפי זה יוצא שבשעת הנקיון צריך לכוין שהוא מקיים בזה מצות ביעור חמץ, שהרי כל הנקיון שאנו עושים הוא כדי לעשות ביעור חמץ.

נטילת ידיים לפני הבדיקה

י. רבנו אפרים שהיה מגדולי הראשונים, והיה תלמידו של ר"ת, כותב שצריך ליטול ידיים לפני הבדיקה, והובא בהגהות מנהגים לרבי אברהם קלוזנר, רבו של מהרי"ל (סימן צד אות ב). וטעמו הוא שזה בכדי לברך בנקיות ובטהרה.

יא. ויש טעם אחר על פי המקובלים שכתוב בספר חמדת ימים (פסח פרק ד), שהרי חמץ הוא רומז ליצר הרע, ולפני שבאים להלחם עם היצר הרע על ידי ביעור החמץ, שזה מכניע את הסטרא אחרא, צריך ליטול ידיים.

תיקון המעשים שלוש ימים לפני הפסח

יב. רבנו אליעזר פאפו זיע"א בספר "פלא יועץ"⁵ (ערך חמץ) כותב שכדי לבער את רוח הטומאה לנמרי לא מספיק לעשות את הבדיקה, אלא שלוש ימים קודם הפסח אדם צריך לבער מתוכו את היצר הרע וזה על ידי שיתן לב ללכת בדרך טובה, ואז הקב"ה לוקח את נשמותיהם של ישראל וכל יום מפורים עד פסח הוא מנקה חלק אחד מתוך שלוש ימים, עד שבלייל פסח כולנו נקיים מיצר הרע ונעשים בני חורין. עכ"ד. ולכן רואים שבפסח היהודים מהדרים כמצוות ומדקדקים משום שאז הנשמה היהודית נטהרת, כמובן כל אחד לפני דרגתו, וגם לפי גודל ההכנה שעשה לפני החג.

הקב"ה מטהר את נשמות ישראל לפני הפסח

יג. ושורש דבריו כתוב בספר "חסד לאברהם" (מעין ב נהר נז) של רבנו אברהם אזולאי זיע"א, סב סבו של החיד"א, בשם כתב יד,

5. הספר הזה הוא ספר מיוחד במינו, מתוק מדבש, והמחבר ביקש כמה פעמים בספריו שילמדו את התורה שלו, והוא גם מבטיח שמי שילמד בספרים שלו ויעשה למען נשמתו הוא יהיה מליץ טוב בעדו. ובעזרת ה' בקרוב הישיבה שלנו, ישיבת "בית אליעזר", הקרויה על שמו, מוציאה את הספר הזה מחולק לפי לימוד יומי, ויש כאן הזדמנות מיוחדת וחד פעמית לזכות להיות מחובר לטהור, ולכן מי שרוצה יכול להקדיש איזה תאריך שילמדו להצלחתו או למה שיחפוץ, וזו זכות נצחית, כי התאריך עם השם יהיה חקוק ומודפס בספר לעולם, ויש בזה גם שותפות עם הצדיק שהבטיח שישלם במיטב. בעינינו ראינו ישועות עצומות לאנשים שעשו לכבוד רבנו ולהפצת תורתו. זיע"א.

ותירץ ר"י שהוא משום שכל השנה אנחנו לא בדלים מן החמץ, שהרי אנחנו אוכלים אותו, ואפילו בבוקר של ערב פסח אוכלים אותו בארוחת הבוקר, ולכן החמירו חכמים שיעשה בדיקה. וטעם נוסף כיון שהתורה החמירה באיסור זה שלא יראה ושללא ימצא חמץ ברשותנו כלל, לכן החמירו חכמים לעשות בדיקה, ולא הסתפקו בביטול, שלא יבוא לאוכלו.

בדיקת חמץ היא גזירה לגזירה

ו. יש שאלה של הגאון רבי יוסף דוד מסלוניקי בספר בית דוד (סימן קמו), שהרי ידוע שלא גוזרים גזירה לגזירה, כלומר שאיסור שהוא עצמו סייג וגדר שלא יגיעו לאיסור תורה, אז לא עושים לו גזירה אחרת שלא יגיעו לגזירה הראשונה. והרי מדאורייתא מספיק לבטל ורק חכמים הוסיפו גם שצריך לבערו שמא יבוא לאוכלו, וא"כ למה גזרו חכמים גם לבדוק. ויותר קשה מה שכתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות חמץ ומצה ה"ג) שאסור לאכול וללמוד לפני הבדיקה, הרי זו גזירה לגזירה.

ז. והתשובה לזה, בספר "עושה שלום"³ (דף כ ע"ב) כתב על פי מה שכתב הבית יוסף (יו"ד סימן קצז) בשם הרשב"א שבאיסורי כרת גוזרים גזירה לגזירה, ולכן גם בחמץ שהוא איסור כרת, גוזרים כמה גזירות. ויש תירוץ נוסף על פי מה שהזכרנו שהוא משום חומרא דחמץ כיון שהתורה החמירה בו כל כך שלא יהיה בביתו כלל וגם משום שלא בדלים ממנו. ותירוץ זה כתוב בספר "ימי שלמה" לרבי שלמה קמחי⁴ (פ"ב מהלכות חמץ ומצה הלכה א).

במצות ביעור חמץ הפשט הוא הרמז

ח. רבי דוד בן זמרא, הרדב"ז, כותב (בשו"ת ח"ג סימן תקמו) דבר מאד מיוחד על הענין הזה, ומתחילה הוא שאל מה נשתנה חמץ בפסח מכל איסורין שבתורה שהחמירה עליו תורה להצריכו בדיקה ולשרוף ולכלות וגם לעשות ביטול, ובאו חכמים והוסיפו גם להצריכו בדיקה בחורין ובסדקין ולחפש אחריו ולשרש אותו מכל גבוליו, ועובר עליו בכל יראה ובל ימצא, ואסרוהו בכל שהוא ואינו מתבטל כלל, וחומרות כאלו לא נמצאו בכל האיסורין שבתורה. והביא את הטעמים שהזכרנו מדברי הראשונים בטעם חומרת החמץ, והקשה עליהם. וכתב בסוף דבריו: ועל כן אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות כי חמץ בפסח רמז ליצר הרע, והוא שאור שבעיסה, ולכן כלה גרש יגרש אותו האדם מעליו, ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו ואפילו כל שהוא לא בטיל. והרי זה אמת ונכון. עכ"ל. ומדבריו יוצא שלכל מצוה יש טעם פשוט ויש רמז, אבל לחמץ אין טעם בפשט אלא הרמז הוא עצמו

3. לרבי נסים חיים שלום מארגונטו, מחכמי אומיר לפני למעלה ממאתיים שנה, הוא נפטר ביום כ"ב בכסליו תקס"ט, ולאחר פטירתו בשנת תק"ע הדפיסו בסלוניקי את ספרו "עושה שלום".

4. רבי שלמה קמחי, היה מגדולי חכמי קושטא לפני כמאתיים שנה, לימים עבר לעיה"ק חברון. הוא כתב כמה ספרים בהלכה, מהם: שו"ת מלאכת שלמה, וספר "ימי שלמה" חידושי השו"ע. ועוד. בשנת תרל"ד הדפיס את ספרו "ימי שלמה" על הרמב"ם.

אחד, ופעם נכנס בן אחיו לביתו בזמן בדיקת חמץ והוא רואה את הרב בן ציון תופס את הנר בפיו ומתכופף מתחת למיטה לבדוק, ולא הקל בזה מחמת מצבו.

לא לקוץ בבדיקה

יח. ולכן למרות שבדיקת חמץ לוקחת זמן, וזה לא דבר של עשר דקות, לא יגיד האדם קשה לי, אלא יתאמץ ושכרו כפול מן השמים. ויש דבר עצום שכותב בספר קב הישר (פרק ז) שיש קבלה בידו שכל טורח שאדם טורח בעבור פסח ומתייגע בו, בזה הוא הורג את כל המזיקים שנבראו מחמת העבירות שלו הנקראים נגעי בני אדם.

אפשר להשיג רוח הקודש

יט. והנה"ק רבי לוי יצחק מברדיצ'וב היה אומר שעל ידי הטירחא שאדם טורח בבדיקת חמץ וגם עבור כל דבר מההכנות לפסח יכול להגיע לרוח הקודש, אבל המפסיד הגדול לזה הוא הכעס! והיה איתו מעשה שפעם אחת בימים של ערבי פסחים שמע את קול ההמולה והרעשים של הנקיונות שהיו עושים, אז הוא לקח את השמש שלו לבית הכנסת וביקש ממנו שיביא לו מחזור של ראש השנה, ופתח את ההיכל ואמר את הנוסח שהחזן אומר לפני התקיעות "יהי רצון שהקולות היוצאים מקשר"ק וכו'" אלא שהוא שינה ואמר שהקולות היוצאים מן הקירצוף מן השפשוף ומן הרחיצה ומן הקינוח (שגם זה ר"ת קשר"ק) שיבראו מלאכים שיהיו מליצי טוב בעדנו...

כמה פתיתי חמץ צריך להצניע

כ. לגבי הפתיתים שמצניעים בבדיקה, הראשונים שהזכירו מנהג זה לא כתבו שצריך דוקא עשרה, אבל המספר הזה הוא על פי הקבלה, וכמו שכותב בספר פרי עץ חיים (שער חג המצות סוף פרק ד) שזה כנגד עשרה כתרין דמסאבותא, כלומר יש כמו עשר ספירות של טומאה שהם כנגד עשר ספירות של הקדושה. גם עשרת בני המן היו כנגד עשר ספירות של הטומאה. וכן כתוב גם בחמדת ימים (פסח פרק ד). ויש לזה עוד טעמים ונתבארו בספרי "שלחן זהב" (פרק ב).

כמה דברים שצריך להזהר בפתיתים

כא. בנתינת הפתיתים צריך לשים לב לכמה דברים: דבר ראשון, שלא יהיה בפתיתים כזית, כדי שאם יאבד או יהיה קל יותר. וגם שלא יעטוף אותו בנייר כסף שאוּטם אותו ומונע את האש לבעור בו, ואז הוא לא קיים מצות ביעור חמץ בשריפה. או שלכל הפחות אם כן עטף אותם אז בזמן שריפת החמץ יפתח את זה כדי שישרפו באש. וגם להזהר שלא לשפוך עליהם אקונומיקה או נפט שאז הם נפסלו מאכילת הכלב, ואמנם את מצות הביעור עצמה הוא מקיים, אבל הוא לא קיים מצות ביעור חמץ בשריפה, ולכתחילה הרי יש עניין בשריפה דוקא.

מלח וסכין בשעת הבדיקה

כב. על פי הקבלה טוב לקחת איתו בזמן הבדיקה מלח בכלי וגם סכין. והטעם ללקיחת סכין הוא כדי שיוכל לחטט בו בחורים ובסדקים ולגרד חמץ שנדבק, כך כתבו בחמדת ימים (שם) ובספר

שאחר שיצאו ישראל ממצרים, חשב הקב"ה מה לעשות כדי שלא יבואו עם ישראל לחמישים שערי טומאה, ולכן הוא צוה לישראל בכל שנה שיעשו שבעת ימי פסח בהשבתת חמץ ובאכילת מצה, וסוד הענין הוא כי מספר 400 זה מסמל את הכח של הטומאה, (כמו שהיה אצל עשו הרשע שבא 'ועמו ארבע מאות איש'). ואם אדם יעשה עבירות כל יום במשך 400 ימים רצוף הוא יכנס לשער החמישים של טומאה. (ובאמת שעם ישראל בכללותם לא מגיעים לזה שאפילו הרחוקים שומרים את יום כיפור ולא אוכלים חמץ בפסח נמצא שאינם נכנסים לשער החמישים). והקב"ה שאוהב את עם ישראל ורוצה בטהרתן, אז משלושים יום קודם הפסח מתחיל להוציא נפשות ישראל מהיכולות הטומאה מעט מעט שיעור חלק אחד משלושים בכל לילה, ואז בליל ביעור חמץ מגיעים לחלק האחרון, ובליל פסח כולם טהורים ובני חורין. ולפי זה לעולם אין מצב שיהודי יחטא 400 ימים ברצף. (והוא בקיצור בספר לב דוד להחיד"א פרק ל).

ויוציא את עמו ישראל לחירות עולם

יד. בזה יובן מה שאנחנו אומרים בתפילת ערבית "ויוציא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם", מה פירוש חירות עולם, וכי אנו היום בחירות, הרי עם ישראל היו בגלויות על גבי גלויות. ואפילו כאן בארץ יש חשש ממחבלים, מחמאס ומאיראן ומכל מיני מרעין בישין, וגם בתוכנו יש את בג"ץ ודומיהם שמצירים את צעדי לומדי התורה. אלא מה היא חירות עולם? החירות הרוחנית, חירות הנפש, שאם לא היינו יוצאים ממצרים היינו עדיין משועבדים לפרעה.

בשעת הבדיקה יחשוב כאילו לא ניקו את הבית

טו. יש אדם שאומר שהוא ובני ביתו עשו כבר נקיון יסודי בבית, ולכן כשהוא בא לעשות את בדיקת חמץ הוא רק עובר בחדרים עם הנר כמו איזה טקס, אבל באמת הוא לא מחפש את החמץ. ועל זה כותב מרן החיד"א (מורה באצבע סימן ז אות ר) שלא יסתובב בבית כמו שר שמהלך בביתו. אלא עליו לחשוב כאילו עד עכשיו לא עשו כלום. כי אולי הוא שכח חמץ במקום מסוים שלא עלה על דעתו. וכך כותב גם הפלא יועץ (ערך חמץ).

לא לחפש רק את הפתיתים

טז. ומה שמטעה את האנשים זה שחושבים שצריך לחפש רק את העשרה פתיתים, והם מחפשים רק אותם, וברגע שמצאו אותם נדמה להם שכבר הסתיימה הבדיקה. אבל לפי האמת זה לא כך, כי צריך לבדוק את הבית בלי קשר לפתיתים המוחבאים. ואמנם יש מי שכתב שהטעם שאנחנו מחביאים עשרה פתיתים הוא בגלל שחוששים שמא לא ימצא שום חמץ ותהיה ברכתו לבטלה (הובא בכלבו סימן מח). אבל באמת להלכה אין צורך בזה שגם אם לא ימצא כלום אין ברכתו לבטלה שהרי קיים את מצות חכמים.

מעשה רב על הגרב"צ אבא שאול

יז. לומדים מכאן שצריך לבדוק את החמץ בעיון גם אם זה קשה, ואל יקוץ בגלל טורח הבדיקה. והיו גדולי ישראל שהיו בודקים במסירות נפש, וכמו שמסופר על הגאון הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל שהיה בודק במתינות ובסבלנות, למרות היה משותק בצד

תשפ"ד עמוד 20), וכך הוא כותב במכתב (חוט המשולש עמוד רה, ואגרות סופרים סימן לא): "צריך להזכיר בעניין ערב הפסח, כי בזמן שהיו ישראל שרויים על אדמתם, היה לנו יום טוב בשמחה ובשחיטת פסח וקריאת הלל".

כזו. לצערנו, אנחנו היום לא זוכים להקריב את קרבן פסח במועדו, כי אין לנו את בית המקדש, אבל בזמן שבית המקדש היה קיים, הפסח היה כעין שמונה ימים, היה יום חג נוסף, והוא: ערב הפסח, שגם הוא היה כיום טוב בפני עצמו. מחצות היום לא היו עוסקים בכלום רק בסדר הקרבן, והיו מקריבים אותו כשהם מנגנים ושרים ואומרים את ההלל בשמחה ובטוב לבב, וזה היה ממש כעין יום טוב. כיום אין לנו את זה, אבל אנחנו צריכים לעשות זכר לזה, לזכור את קדושת ושמחת היום, ולנהוג כמו אז, שלא נפסיד פעמיים. אמנם אין לנו את גוף הקרבן, אבל את קדושת היום לא נאבד. קדושת היום הזה נשארה, למרות שאין קרבן והלל, אבל רושם הקדושה לא ימחה. ולכן עלינו להשתדל לנהוג בו קדושה כעין יום טוב.

כח. ורבי עקיבא איגר מסביר לנו למה הכונה: "כיצד? להיות ירא וחרד, ועוסק במצוות כל היום, בביעור ובביטול חמץ, ותיקון והכנת הסדר". ע"כ. כלומר, היום הזה הוא יום גדול, צריך ליהדר שלא להעביר אותו בכל מיני דברים בטלים, אלא רק בעסק המצוות. איזה מצוות? שלב ראשון, בבחינת 'סור מרע' - לבער את כל החמץ מהבית ולבטל אותו ביטול גמור. שלב שני, בבחינת 'עשה טוב' - להתכונן היטב לליל הסדר, בהכנת המקום שיהיה נוח להסבה שיוכל להסב כהלכה (כמ"ש השו"ע סימן תעב סעיף א), והכנת היין והמצות, וגם בהכנה הנחוצה לסיפור יציאת מצרים, כי מצות הסיפור בליל הסדר היא מצות עשה של פעם בשנה, ויש בה כמה הבדלים מהחיוב של הזכרת יציאת מצרים כל השנה.

כט. יהי רצון שנזכה לראות עין בעין בשבוע ה' לציון ברחמים, בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל, וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות. וכבר השנה הזאת נזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בבית קדשנו ותפארתנו. אכ"ר.

בן איש חי (פרשת צו אות ו). והטעם ללקיחת מלח הוא לפי הסוד, והבן איש חי כתב לזה שני טעמים: אחד, כדי שלא יתקנאו בו החיצונים, כיון שבזמן הבדיקה הם מתבטלים, ולכן לוקחים מלח שבכוחו לדחות המשטינים והמקטרגים. וטעם שני שמלח זה סימן לאריכות ימים, כמו שהמלח מתקיים הרבה זמן כך אנו מבקשים שנזכה לקיים את המצוה זו במשך שנים רבות בכל שנה ושנה.

אמירת 'כל חמירא'

כג. אחר הבדיקה יאמר נוסח הביטול 'כל חמירא' הכתוב בסידורים. ואמנם הנוסח הוא בארמית, אבל צריך לדעת שזה לא "לחש" אלא צריך להבין מה שהוא אומר, ולכן אם אינו מבין ארמית יאמר את הביטול בלשון הקודש.

הטעם שאומרים בארמית

כד. והטעם שנתקן לאומרו בארמית, כתוב בספר סדר היום (ביעור חמץ) שלפי הפשט זה בגלל שזו היתה השפה המדוברת בזמנם, אבל אפשר לתת טעם לפי הסברה, כי בהיות שהלחם הוא חיות האדם במוצא פי ה', וכל השנה אנו צריכים לו ואין ראוי לאדם לזלזל בכבוד של דבר שצריך לו, ואילו היה אומר בלשון הקודש הוא לשון שהכל מבינים בו מדיקין ומקטרגים, ואפשר שיבואו לקטרג על הענין, ולכן תקנו אותו בלשון תרגום שאפילו המלאכים אינם מבינים בו, כל שכן שדים ומזיקים ובכך לא יהיה להם פתחון פה לקטרג.

אמירה שלש פעמים

כה. נוהגים לומר נוסח זה שלש פעמים כדי שהאדם יחזק בלבו את הביטול ולא יהיה כאמירה בעלמא. ובפעם השלישית טוב שיוסיף: לבטיל ולהוי "הפקר" כעפרא ארעא. כדי לצאת ידי השיטות שביטול החמץ הוא מדין הפקר. (וראה בזה אריכות בספר "מצא חן" להגאון רבי אליהו חאקו מאומיר (פ"ב מהלכות חמץ ומצה ה"ב, במהדרתנו מעמוד קה) ובספרי שלחן זהב" (פרק ב הערה יא).

עבודת ערב פסח

כו. לסיום נאמר חידוש נפלא של הגאון רבי עקיבא איגר, שהביא אותו אחי הגאון הרב פנחס רז שליט"א (קובץ "במקהלות" ניסן

בשורה משמחת

אנו שמחים להודיע כי א"ה בקרוב יצא לאור עולם ספר השיעורים של שנת תשפ"ג

וביוראו כל השיעורים שנרפסו בגליונות של אשתקד, עם מפתח מורחב לכל הנושאים כהלכה ובאגדה, ומפתח מפורט לתולדות גדולי ישראל ולספרים שהובאו בגליונות.

הספר יצא כאותיות מפוארות ובשפה ברורה השווה לכל נפש. ויהיה לתועלת גדולה גם לדבנים ומגיד שיעורים.

המעוניינים להנציח מעל גליונות הספר יפנו למערכת הגליון, בטלפון: 052-764-7188 א 058-764-7844

הגליון מוקדש לעילוי נשמת המנוח היקר ר' משה מטבייב זצ"ל בן אסתר תחי' נלב"ע ביום כ"ב באדר שני תשפ"ד חסד של אמת! בהיות והמנוח לא השאיר אחריו זרע, מי שיוכל ללמוד בעבור נשמתו תבוא עליו ברכת טוב

להנצחות ע"ג הגליון: 058-764-7188

אחינו כל בית ישראל, הנתונים בצרה ובשביה, העומדים בין ימים ובין בִּיבְשָׁה, המקום ירחם עליהם, ויוציאם מצרה לרִחְוָה, ומאֲפֵלָה לאֲוָרָה, ומשֻׁעְבֹד לְגֵאֻלָּה, הַשְׁתָּא בְּעֵגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.

הגליון יוצא לאור על ידי

כולל "פלא יועץ"

ע"ש רבנו אליעזר פאפו זיע"א

לשותפות בתורה: 058-445-6041

לכל עניני הגליון: r7647844@gmail.com

להזמנת מורנו הרב לשיעורים:

052-764-7188

הגליון יו"ל בחסות

דפוס ופיתוח סטודיו לעיצוב
08-9256712
רח' המלאכה 7, א.ת. תל אביב, ירושלים
www.graf-print.co.il

עיצוב והפקד:

058-7647844